

Güncelleme Tarihi : 08/01/2011 15:49:44

Tahsilat ve Ödemelerin Tevsik Zorunluluğu Uygulaması Kemal AÇIKEL

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

kemalacikel@mizandenetim.com

TAHSİLÂT VE ÖDEMELERİN TEVSİK ZORUNLULUĞU UYGULAMASI 1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 257. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi, Maliye Bakanlığına, mükelleflerin muameleleri ile ilgili tahsilât ve ödemelerini banka veya benzeri finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsik etmeleri zorunluluğu getirme ve bu zorunluluğun kapsamını ve uygulamasına ilişkin usul ve esaslarını belirleme yetkisi vermiştir.

Bu yetkiye dayanarak, ticari nitelikteki mal veya hizmet bedellerinin ve herhangi bir ticari içeriği olmayan tahsilât ve ödemelerin banka, özel finans kurumları ve posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsikine ilişkin açıklamalar, 320, 323, 324 ve 332 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde ve 2003/1 sayılı VUK sirküleriyle düzenlenmiştir.

Maliye Bakanlığı ayrıca, bu yetkisini kullanarak işyeri ve konut kiralama işlemlerine ilişkin yapılacak tahsilât ve ödemelerin de banka veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsikine ilişkin açıklamaların yer aldığı 268 sıra no.lu Vergi Gelir Vergisi Genel Tebliğini yayınlamıştır.

Tevsik, Arapça bir kelime olup "belgeleme" anlamına gelmektedir. Mali olayların takip ve kontrolünün, vergilendirmeyi ilgilendiren mali işlem ve olayların ispatının olmazsa olmazı, hiç şüphesiz ki işlem ve olayların belgelendirilmesidir.

Yazımızda, tevsik edilmesi zorunlu olan veya olmayan tahsilât ve ödemelerin kapsamı, uygulamaya ilişkin detaylar ele alınarak, bu konuda uygulayıcılardan sorular yanıtlanmaya çalışılırken, bir yandan da tevsik uygulamasına ilişkin yaşanan sorunlar hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

2. TEVSİK UYGULAMASI HAKKINDA BİLİNMESİ GEREKENLER

1. Tevsik zorunluluğunun amacı nedir?

Tevsik zorunluluğunun amacı, 320 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde" ...ticari işlemler ve finansal hareketlerin taraflarının izlenmesi ve vergiyi doğuran olayların mali kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit edilmesi..." şeklinde açıklanmıştır.

Mali İdare, belli tutar üzerindeki tahsilât ve ödemeleri kontrol altında tutarak, ticari işlemler ve finansal hareketlere taraf olanları izlemekte ve vergilendirmeyi ilgilendiren mali olayları, kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit etmeye çalışmaktadır. Böylece kayıt dışı işlemlerin kayıt altına alınması, para hareketlerini kontrol altına alarak denetimi amaçlanmıştır.

2. Tahsilât ve Ödemelerini Tevsik Etme Zorunluluğu, Kimleri Kapsamaktadır?

Tevsik zorunluluğunun kapsamı; birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenler, defter tutmak zorunda olan çiftçiler, serbest meslek erbabı ile vergiden muaf esnafın kendi aralarında yapacakları ticari işlemleri ile nihai tüketicilerden mal veya hizmet bedeli olarak yapacak tahsilât ve ödemeleridir.

3. Tevsik Zorunluluğu Ne zaman başlamıştır?

Belirlenen limiti aşan tahsilât ve ödemelerinin, 01.08.2003 tarihinden itibaren banka veya özel finans

kurumları aracı kılınarak yapılması ve bu kurumlarca düzenlenen hesap belgesi veya hesap bildirim cetvelleri ile tevsiki zorunlu hale getirilmiştir. Kiralara ilişkin tahsilât ve ödemelerinin tevsik zorunluluğu ise 1.11.2008 tarihinden itibaren başlamıştır.

4. Tevsiki Edilmesi Zorunlu İşlem Tutarı Nedir?

Toplam tutarı 8.000,00 Türk Lirasını aşan, her türlü mal ve hizmet bedeli, avans, depozito, pey akçesi gibi tahsilât ve ödemelerin banka veya özel finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsiki zorunludur. Her bir konut için aylık 500 TL ve üzerinde kira geliri elde edenlerin ve işyerini kiraya verenler ile kiracıların tahsilât ve ödemelerini tevsik edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Tespit edilen tutarın üzerinde kalan işlemlerin tevsik zorunluluğundan kaçınmak amacıyla parçalara ayrılması kabul edilmeyecek, *aynı günde aynı kişi veya kurumlarla yapılan işlemler tek bir ödeme veya tahsilât* kabul edilecektir.

Tespit edilen tutarın altında kalan tahsilât veya ödemelerin banka veya özel finans kurumları aracılığıyla yapılması ihtiyaridir.

5. Tevsik Edilmesi Zorunlu Olan Tahsilât ve Ödemelerin, Hangi Kurumlar Aracılığı ile Yapılması Gerekliyor?

Tevsik uygulamasına ilişkin olarak tespit edilen, 8.000.00 (sekiz bin) Türk Lirası limitini aşan tahsilât ve ödemelerin; 320, 323 ve 324 sıra numaralı *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde* banka, özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığıyla yapılması ve zorunludur.

Ayrıca, her bir konut için aylık 500 TL ve üzerinde kira geliri elde edenlerin ve işyerini kiraya verenler ile kiracıların tadilat ve ödemelerin de banka veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığı ile tevsik edilmesi zorunludur.

6. Tevsik Edilmesi Zorunlu Olan Tahsilât ve Ödemelerin, Hangi Belgelerle Tevsik Edilmesi Gerekliyor?

Tevsik uygulaması kapsamında, özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığıyla yapılan; havale, çek, kredi kartı ve bu kurumlar aracılığıyla tahsil edilen senetler gibi bankacılık araçları kullanılarak yapılan ödemeler ve tahsilâtlar karşılığında hesap belgesi (dekont) veya hesap bildirim cetvelleri düzenlenerek tevsik edilir. İnternet bankacılığı kullanılarak yapılan tahsilât ve ödemeler karşılığında alınan belgeler de tevsik için geçerli belgelerdir.

7. Hangi Kurum ve Kuruluşlar Aracılığıyla Yapılan İşlemlerin Tevsik Zorunluluğu Yoktur?

Bazı kurum ve kuruluşlar ile yapılan tahsilât ve ödemelerin “özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü” aracı kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsik edilmesi zorunlu değildir. Tevsik edilmesi zorunlu olmayan işlemler ve bu işlemlerin yapıldığı kurum ve kuruluşlara ilişkin açıklamalar, 320 , 323 ve 332 sıra no.lu *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde* aşağıda belirtilen şekilde açıklanmıştır.

320 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde “Tevsik zorunluluğu kapsamına giren kişiler ile nihai tüketicilerin genel ve katma bütçeli idareler ile döner sermaye işletmelerine yapacakları ödeme veya tahsilât işlemlerinin banka veya özel finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsiki zorunlu bulunmamaktadır.” Şeklinde açıklanmıştır.

323 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde “Tevsik zorunluluğu kapsamına giren kişiler ile nihai tüketicilerin genel ve katma bütçeli idareler ile döner sermaye işletmelerine yapacakları ödeme veya tahsilât işlemlerine ilave olarak aşağıdaki kurum ve kuruluşlarda yapılan işlemler de ilave edilmiştir.

1. Sermaye piyasası aracı kurumlarında,
2. Yetkili döviz müesseselerinde,

3. Noterlerde,

4. Tapu idarelerinde yapılan işlemlere konu ödeme ve tahsilâtların belirtilen kurumlar aracı kılınarak yapılması zorunlu bulunmamaktadır.” Şeklinde açıklanmıştır.

332 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde “Genel ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyeler ile bunların teşkil ettikleri birlikler, kanunla kurulan diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan ve işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşlar veya bunlara ait veya tabi diğer müesseseler tarafından yapılan ihale işlemlerine ilişkin yatırılması gereken teminat tutarları, belirtilen limiti aşıya bile bunlara ilişkin ödeme ve tahsilâtların; banka, özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracı kılınarak yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır.” Şeklinde açıklanmıştır.

9. Kıymetli Madenler Borsasına Üye Yetkili Döviz Müesseseleri Aracılığıyla Yapılan Tahsilât ve Ödemelerin Tevsik Zorunluluğu Var mı?

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin 2006–32/32 Tebliğinde, yetkili müesseseler “*Bakanlıkça tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövizle ilişkin işlemler yapmasına izin verilen ve kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemler de yapabilen anonim şirketleri*” şeklinde tanımlanmıştır.

Yetkili müesseseler, Türk Parası Kıymetini Koruma ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde “*Kıymetli Madenler Borsasına üye olmak kaydıyla, ilgili yönetmelik ve mevzuat hükümleri çerçevesinde işlenmemiş kıymetli madenler ile barlar veya külçeler halindeki işlenmiş kıymetli madenlerin ithalini, ihracını ve söz konusu Borsada sürdürülmekte olan kıymetli madenlere ilişkin işlemleri*” faaliyetinde bulunabilir denilmektedir.

VUK’ unu 323 sıra no.lu Genel Tebliğinde, Tevsik zorunluluğu kapsamı dışında bırakılan kurum ve kuruluşlar açıklanırken, “Yetkili döviz müesseseleri” ve bu müesseseler aracılığıyla yapılan işlemler neticesinde gerçekleşen ödeme veya tahsilât işlemlerin de tevsik kapsamı dışında olduğu belirtilmiştir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara ilişkin 2006-32/32 Tebliğinde yetkili müesseseler hakkında yapılan açıklamalar ve VUK’ unu 323 sıra no.lu Genel Tebliğinde yer alan açıklama dâhilinde, Yetkili döviz müesseseleri aracılığıyla yapılan işlemler neticesinde gerçekleşen ödeme ve tahsilâtların, tevsik zorunluluğu kapsamı dışındadır.

213 sayılı VUK’ unu Genel Tebliği hükmü ortada iken, altın takı imalatı faaliyetinde bulunan işletmelerin, Yetkili döviz müesseselerinden yaptığı has altın alış bedelleri için yapılan ödemelerin tevsik zorunluluğu kapsamı dışında olması gerekirken, bazı gelir idaresinin bu işlemlerin tevsik kapsamında olduğunu ileri sürülerek, mükelleflere ceza kesildiğine tanık olmaktadır. Yapılan işlem yukarıda anlattığımız mevzuat hükümlerine aykırı olup, yasal değildir.

10. Has Altın Alım – Satımına İlişkin Yapılan Tahsilât ve Ödemelerin Tevsik Edilmesi Zorunlu mu?

Has Altın teslimleri, tevsik zorunluluğu olmayan ödeme ve tahsilâtlar kapsamına girmediğinden, 8.000,00 TL’yi aşan has altın alım-satımına ilişkin ödemenin bankalar, özel finans kurumları veya posta idaresi aracı kılınarak yapılması zorunludur. Ancak, yetkili döviz müesseseleri aracılığıyla yapılan külçe altın- satım işlemlerinin tevsik zorunluluğu kapsamı dışında olduğu aşikardır.

11. Aynı anda hem mal alışı hem de satışı yapan firmaların, karşılıklı olarak cari hesaplarını mahsup etmeleri tevsik uygulaması açısından bir sorun yaratır mı?

VUK ’nu 320,323 ve 324 no.lu genel tebliğlerinde yapılan düzenlemeler ile ticari işlemler ve finansal hareketlerin taraflarının izlenmesi ve vergiyi doğuran olayların mali kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Aynı anda bir birine hem mal alışı ve mal satışı yapan iki firmanın, cari hesaplarını karşılıklı olarak mahsup yoluyla kapatması durumunda nakit bir hareketi olmadığından, mahsup yoluyla kapatılan tutarların banka veya özel finans kurumları ile posta idaresince düzenlenen belgelerle tevsik edilmesi de zaten mümkün değildir.

12. Noterler Kanalıyla Yapılan İkinci El Araç Satışlarının Tevsik Zorunluluğu Var mı?

Tevsik uygulamasına yön veren VUK’ nu Genel Tebliğlerinde yer alan açıklamalara göre, Noter aracılığıyla yapılan ikinci el araç satış sözleşmelerine istinaden yapılan tahsilât ve ödemelerin tevsik

zorunluluğu bulunmamaktadır.

13. Şirket ortakları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle olan ve herhangi bir ticari niteliği olmayan tahsilât ve ödemelerin tevsik edilmesi zorunlu mu?

Her hangi bir ticari nitelik taşımaya bile, şirket ile kendi ortakları veya diğer gerçek ve tüzel kişiler arasında gerçekleşen, tevsik edilmesi zorunlu olan 8.000,00 TL'lik tutarı aşan, tahsilât ve ödemelerin banka, özel finans kurumları veya PTT aracılığıyla yapılması zorunludur.

14. Vadeli mal ve hizmet satış bedellerinin tevsik zorunluluğu var mı?

Mal ve hizmet satışları için düzenlenen fatura tutarı, tevsik edilmesi zorunlu olan tutarı aşıyor ise mal ve hizmet bedelleri taksitler halinde ödense bile, taksit tutarlarının banka özel finans kurumları ve PTT aracılığıyla yapılması zorunludur. Önemli olan fatura tutarının 8.000,00 TL limitin aşp aşılmadığıdır. Örneğin, fatura tutarı 15.000.00 TL olan bir malın satmış bedeli 5 taksit halinde ödenmiş olsa bile, ödemelerin ilgili kurumlar aracılığıyla yapılarak tevsik edilmesi zorunludur. Mal ve hizmet satış, alımlarında aynı günde olmayan KDV dahil 8.000,00 TL aşmayan bedellerin tahsil ve tediyesinde tevsik zorunluluğu bulunmaktadır.

15. Serbest meslek faaliyetlerine ilişkin tahsilât ve ödemelerin tevsik zorunluluğu var mı?

Serbest meslek hizmet bedelinin tahsili için düzenlenen serbest meslek makbuzu tutarı, tevsik limiti olan 8.000,00 TL aşması halinde, serbest meslek makbuzuna ilişkin tahsilâtların banka, özel finans kurumu veya PTT aracılığıyla yapılarak tevsik edilmesi zorunludur.

16. Aynı gün içinde, aynı firma adına düzenlen birden çok satış faturasının toplamı, tevsik edilmesi gereken tutarı aşarsa, tevsik zorunluluğu doğar mı?

Tevsik edilmesi zorunlu olan işlemlerin tespiti yapılırken, aynı gün içinde bir firma adına düzenlenen birden çok satış faturası varsa, bu faturaların her biri tevsik edilmesi zorunlu olan tutarın altında olsa da faturaların toplamı dikkate alınarak, tevsik edilmesi gereken limitin aşılp aşılmadığına bakılır. Aynı gün içinde aynı firma adına düzenlenen birden çok faturanın toplamı KDV dâhil 8.000,00 TL'yi geçiyor ise tahsilât ve ödemelerin banka, özel finans kurumları veya PTT aracılığıyla yapılması zorunludur.

17. Tevsik Zorunluluğu kapsamında olan Tahsilât ve ödemelerin ciro ve beyaz cirolu çekler kullanılarak yapılması mümkün mü?

Tahsilât ve ödemelerin tevsikine ilişkin açıklamaların yer aldığı, 2003/1 sayılı VUK sirkülerinde "Banka sistemi içinde kaldığı müddetçe bir mal veya hizmet bedelinin müşterinin kendi çeki ya da ciro ettiği bir çek ya da beyaz ciro ile teslim ettiği bir çek ile ödenmesi imkân dâhilindedir. Çekin tam ciro ve beyaz ciro ile devri mümkün bulunmaktadır.

Sattıkları mal veya hizmet bedellerini müşterilerinden aldıkları çeklerle tahsil eden ve ödemelerini de yine bu çeklerle yapan mükelleflerin çeklerini ciro etmelerinde uymaları gereken hususlar aşağıda açıklanmıştır.

Mal veya hizmet karşılığı alınan çekin tam ciro yapılması halinde çekin arkasında isim, unvan, vergi kimlik numarası ve adresinin yazılması yeterli olacaktır. Hamiline düzenlenen çekde aynı şekilde ciro edilebilecektir.

Mal veya hizmet bedellerini beyaz ciro ile tahsil edenler, bu çekleri için "çek alım bordrosu" düzenlemelidirler. Bu bordroda çeki düzenleyen ya da çeki devredenin adı, soyadı, vergi kimlik numarası ile imza ve kaşesinin bulunması gerekmektedir." Şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.

18. Tevsik Zorunluluğuna Uyulmamasının Cezai müeyyidesi nedir?

Tevsik zorunluluğuna uyulmaması durumunda, VUK'nun mükerrer 355 inci maddesinde yer alan hükme göre mükerrer 257 inci madde ile getirilen zorunluluklara uymayanlara, her bir işlem için 2011 yılı için birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı için 1.070 Türk Lirası, ikinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler için 530 Türk Lirası, diğerleri için ise 260 TL'den az olmamak üzere işleme konu tutarın % 5'i nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilecektir. Ayrıca, mükellefler arası ticari işlemlerde birinin tahsilâtı diğerinin ödemesi olacağından özel usulsüzlük cezası her iki mükellef için de uygulanacaktır

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Maliye İdaresi, mükelleflerin vergilendirmeyi ilgilendiren işlemlerini belgelendirmek ve kontrol etmek amacıyla, mal ve hizmet teslim bedellerine ilişkin belli tutarın üzerindeki tahsilât ve ödemeleri banka veya benzeri finans kurumları aracılığıyla yapılarak tevsik edilmesi zorunluluğu getirmiştir.

Toplam tutarı 8.000,00 TL'yi aşan, her türlü mal ve hizmet bedeli, avans, depozito, pey akçesi gibi tahsilât ve ödemelerin banka veya özel finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsiki zorunludur. Ayrıca, her bir konut için aylık 500 TL ve üzerinde kira geliri elde edenlerin ve işyerini kiraya verenler ile kiracıların tahsilât ve ödemelerini tevsik etme zorunluluğu bulunmaktadır.

323 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre tevsik zorunluluğu kapsamına giren kişiler ile nihai tüketicilerin genel ve katma bütçeli idareler ile döner sermaye işletmelerine yapacakları ödeme veya tahsilât işlemleri ile sermaye piyasası aracı kurumlarında, yetkili döviz müesseselerinde, noterlerde ve tapu idarelerinde yapılan işlemlere konu ödeme ve tahsilâtların, bu kurumlar aracı kılınarak yapılması halinde tevsik zorunluluğu bulunmamaktadır.

Yetkili döviz müesseseleri aracılığı ile yapılan külçe altın alış bedelleri için yapılan ödemelerin tevsik zorunluluğu kapsamı dışında olmaması gerekirken, bazı gelir idaresi bu işlemlerin tevsik kapsamında olduğunu ileri sürülerek, mükelleflere yüksek tutarda özel usulsüzlük kesilmiş olduğu duyuları almaktayız. Gelir İdaresi'nin "yetkili döviz müesseseleri" aracılığı ile yapılan hangi işlemlerin tevsik kapsamı dışında olup olmadığı hususuna açıklık getirmesi ve tebliğle düzenlemesi gerektiği kanaatindeyiz.

Tevsik zorunluluğuna uyulmaması durumunda, tahsilât ve ödemelere taraf olan her iki tarafa VUK'nun mükerrer 355 inci maddesinde yer alan tutarlardan az olmamak üzere işleme konu olan tutarın % 5'i nispetinde özel usulsüzlük cezası kesildiği unutulmamalıdır.

Güncelleme Tarihi : 08/01/2011 15:49:44

Tahsilat ve Ödemelerin Tevsik Zorunluluğu Uygulaması
Kemal AÇIKEL

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

kemalacikel@mizandenetim.com

TAHSİLÂT VE ÖDEMELERİN TEVSİK ZORUNLULUĞU UYGULAMASI

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 257. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi, Maliye Bakanlığına, mükelleflerin muameleleri ile ilgili tahsilât ve ödemelerini banka veya benzeri finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsik etmeleri zorunluluğu getirme ve bu zorunluluğu kapsamını ve uygulamasına ilişkin usul ve esaslarını belirleme yetkisi vermiştir.

Bu yetkiye dayanarak, ticari nitelikteki mal veya hizmet bedellerinin ve herhangi bir ticari içeriği olmayan tahsilât ve ödemelerin banka, özel finans kurumları ve posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsikine ilişkin açıklamalar, 320, 323, 324 ve 332 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde ve 2003/1 sayılı VUK sirküleriyle düzenlenmiştir.

Maliye Bakanlığı ayrıca, bu yetkisini kullanarak işyeri ve konut kiralama işlemlerine ilişkin yapılacak tahsilât ve ödemelerin de banka veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsikine ilişkin açıklamaların yer aldığı 268 sıra no.lu Vergi Gelir Vergisi Genel Tebliğini yayınlamıştır.

Tevsik, Arapça bir kelime olup "belgeleme" anlamına gelmektedir. Mali olayların takip ve kontrolünün, vergilendirmeyi ilgilendiren mali işlem ve olayların ispatının olmazsa olmazı, hiç şüphesiz ki işlem ve olayların belgelendirilmesidir.

Yazımızda, tevsik edilmesi zorunlu olan veya olmayan tahsilât ve ödemelerin kapsamı, uygulamaya ilişkin detaylar ele alınarak, bu konuda uygulayıcılardan sorular yanıtlanmaya çalışılırken, bir yandan da tevsik uygulamasına ilişkin yaşanan sorunlar hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

2. TEVSİK UYGULAMASI HAKKINDA BİLİNMESİ GEREKENLER

1. Tevsik zorunluluğunun amacı nedir?

Tevsik zorunluluğunun amacı, 320 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde" ...ticari işlemler ve finansal hareketlerin taraflarının izlenmesi ve vergiyi doğuran olayların mali kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit edilmesi..." şeklinde açıklanmıştır.

Mali İdare, belli tutar üzerindeki tahsilât ve ödemeleri kontrol altında tutarak, ticari işlemler ve finansal hareketlere taraf olanları izlemekte ve vergilendirmeyi ilgilendiren mali olayları, kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit etmeye çalışmaktadır. Böylece kayıt dışı işlemlerin kayıt altına alınması, para hareketlerini kontrol altına alarak denetimi amaçlanmıştır.

2. Tahsilât ve Ödemelerini Tevsik Etme Zorunluluğu, Kimleri Kapsamaktadır?

Tevsik zorunluluğunun kapsamı; birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenler, defter tutmak zorunda olan çiftçiler, serbest meslek erbabı ile vergiden muaf esnafın kendi aralarında yapacakları ticari işlemleri ile nihai tüketicilerden mal veya hizmet bedeli olarak yapacak tahsilât ve ödemeleridir.

3. Tevsik Zorunluluğu Ne zaman başlamıştır?

Belirlenen limiti aşan tahsilât ve ödemelerinin, 01.08.2003 tarihinden itibaren banka veya özel finans

kurumları aracı kılınarak yapılması ve bu kurumlarca düzenlenen hesap belgesi veya hesap bildirim cetvelleri ile tevsiki zorunlu hale getirilmiştir. Kiralara ilişkin tahsilât ve ödemelerinin tevsik zorunluluğu ise 1.11.2008 tarihinden itibaren başlamıştır.

4. Tevsiki Edilmesi Zorunlu İşlem Tutarı Nedir?

Toplam tutarı 8.000,00 Türk Lirasını aşan, her türlü mal ve hizmet bedeli, avans, depozito, pey akçesi gibi tahsilât ve ödemelerin banka veya özel finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsiki zorunludur. Her bir konut için aylık 500 TL ve üzerinde kira geliri elde edenlerin ve işyerini kiraya verenler ile kiracıların tahsilât ve ödemelerini tevsik edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Tespit edilen tutarın üzerinde kalan işlemlerin tevsik zorunluluğundan kaçınmak amacıyla parçalara ayrılması kabul edilmeyecek, *aynı günde aynı kişi veya kurumlarla yapılan işlemler tek bir ödeme veya tahsilât* kabul edilecektir.

Tespit edilen tutarın altında kalan tahsilât veya ödemelerin banka veya özel finans kurumları aracılığıyla yapılması ihtiyaridir.

5. Tevsik Edilmesi Zorunlu Olan Tahsilât ve Ödemelerin, Hangi Kurumlar Aracılığı ile Yapılması Gerekliyor?

Tevsik uygulamasına ilişkin olarak tespit edilen, 8.000.00 (sekiz bin) Türk Lirası limitini aşan tahsilât ve ödemelerin; 320, 323 ve 324 sıra numaralı *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde* banka, özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığıyla yapılması ve zorunludur.

Ayrıca, her bir konut için aylık 500 TL ve üzerinde kira geliri elde edenlerin ve işyerini kiraya verenler ile kiracıların tadilat ve ödemelerin de banka veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığı ile tevsik edilmesi zorunludur.

6. Tevsik Edilmesi Zorunlu Olan Tahsilât ve Ödemelerin, Hangi Belgelerle Tevsik Edilmesi Gerekliyor?

Tevsik uygulaması kapsamında, özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığıyla yapılan; havale, çek, kredi kartı ve bu kurumlar aracılığıyla tahsil edilen senetler gibi bankacılık araçları kullanılarak yapılan ödemeler ve tahsilâtlar karşılığında hesap belgesi (dekont) veya hesap bildirim cetvelleri düzenlenerek tevsik edilir. İnternet bankacılığı kullanılarak yapılan tahsilât ve ödemeler karşılığında alınan belgeler de tevsik için geçerli belgelerdir.

7. Hangi Kurum ve Kuruluşlar Aracılığıyla Yapılan İşlemlerin Tevsik Zorunluluğu Yoktur?

Bazı kurum ve kuruluşlar ile yapılan tahsilât ve ödemelerin “özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü” aracı kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsik edilmesi zorunlu değildir. Tevsik edilmesi zorunlu olmayan işlemler ve bu işlemlerin yapıldığı kurum ve kuruluşlara ilişkin açıklamalar, 320 , 323 ve 332 sıra no.lu *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde* aşağıda belirtilen şekilde açıklanmıştır.

320 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde “Tevsik zorunluluğu kapsamına giren kişiler ile nihai tüketicilerin genel ve katma bütçeli idareler ile döner sermaye işletmelerine yapacakları ödeme veya tahsilât işlemlerinin banka veya özel finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsiki zorunlu bulunmamaktadır.” Şeklinde açıklanmıştır.

323 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde “Tevsik zorunluluğu kapsamına giren kişiler ile nihai tüketicilerin genel ve katma bütçeli idareler ile döner sermaye işletmelerine yapacakları ödeme veya tahsilât işlemlerine ilave olarak aşağıdaki kurum ve kuruluşlarda yapılan işlemler de ilave edilmiştir.

1. Sermaye piyasası aracı kurumlarında,
2. Yetkili döviz müesseselerinde,

3. Noterlerde,

4. Tapu idarelerinde yapılan işlemlere konu ödeme ve tahsilâtların belirtilen kurumlar aracı kılınarak yapılması zorunlu bulunmamaktadır.” Şeklinde açıklanmıştır.

332 sıra no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde “Genel ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyeler ile bunların teşkil ettikleri birlikler, kanunla kurulan diğer kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan ve işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşlar veya bunlara ait veya tabi diğer müesseseler tarafından yapılan ihale işlemlerine ilişkin yatırılması gereken teminat tutarları, belirtilen limiti aşıya bile bunlara ilişkin ödeme ve tahsilâtların; banka, özel finans kurumları veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracı kılınarak yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır.” Şeklinde açıklanmıştır.

9. Kıymetli Madenler Borsasına Üye Yetkili Döviz Müesseseleri Aracılığıyla Yapılan Tahsilât ve Ödemelerin Tevsik Zorunluluğu Var mı?

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin 2006–32/32 Tebliğinde, yetkili müesseseler “*Bakanlıkça tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövize ilişkin işlemler yapmasına izin verilen ve kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemler de yapabilen anonim şirketleri*” şeklinde tanımlanmıştır.

Yetkili müesseseler, Türk Parası Kıymetini Koruma ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde “*Kıymetli Madenler Borsasına üye olmak kaydıyla, ilgili yönetmelik ve mevzuat hükümleri çerçevesinde işlenmemiş kıymetli madenler ile barlar veya külçeler halindeki işlenmiş kıymetli madenlerin ithalini, ihracını ve söz konusu Borsada sürdürülmekte olan kıymetli madenlere ilişkin işlemleri*” faaliyetinde bulunabilir denilmektedir.

VUK’ unu 323 sıra no.lu Genel Tebliğinde, Tevsik zorunluluğu kapsamı dışında bırakılan kurum ve kuruluşlar açıklanırken, “Yetkili döviz müesseseleri” ve bu müesseseler aracılığıyla yapılan işlemler neticesinde gerçekleşen ödeme veya tahsilât işlemlerin de tevsik kapsamı dışında olduğu belirtilmiştir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara ilişkin 2006-32/32 Tebliğinde yetkili müesseseler hakkında yapılan açıklamalar ve VUK’ unu 323 sıra no.lu Genel Tebliğinde yer alan açıklama dâhilinde, Yetkili döviz müesseseleri aracılığıyla yapılan işlemler neticesinde gerçekleşen ödeme ve tahsilâtların, tevsik zorunluluğu kapsamı dışındadır.

213 sayılı VUK’ unu Genel Tebliği hükmü ortada iken, altın takı imalatı faaliyetinde bulunan işletmelerin, Yetkili döviz müesseselerinden yaptığı has altın alış bedelleri için yapılan ödemelerin tevsik zorunluluğu kapsamı dışında olması gerekirken, bazı gelir idaresinin bu işlemlerin tevsik kapsamında olduğunu ileri sürülerek, mükelleflere ceza kesildiğine tanık olmaktadır. Yapılan işlem yukarıda anlattığımız mevzuat hükümlerine aykırı olup, yasal değildir.

10. Has Altın Alım – Satımına İlişkin Yapılan Tahsilât ve Ödemelerin Tevsik Edilmesi Zorunlu mu?

Has Altın teslimleri, tevsik zorunluluğu olmayan ödeme ve tahsilâtlar kapsamına girmediğinden, 8.000,00 TL’yi aşan has altın alım-satımına ilişkin ödemenin bankalar, özel finans kurumları veya posta idaresi aracı kılınarak yapılması zorunludur. Ancak, yetkili döviz müesseseleri aracılığıyla yapılan külçe altın- satım işlemlerinin tevsik zorunluluğu kapsamı dışında olduğu aşikardır.

11. Aynı anda hem mal alışı hem de satışı yapan firmaların, karşılıklı olarak cari hesaplarını mahsup etmeleri tevsik uygulaması açısından bir sorun yaratır mı?

VUK ’nu 320,323 ve 324 no.lu genel tebliğlerinde yapılan düzenlemeler ile ticari işlemler ve finansal hareketlerin taraflarının izlenmesi ve vergiyi doğuran olayların mali kurumların kayıt ve belgeleri yardımıyla tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Aynı anda bir birine hem mal alışı ve mal satışı yapan iki firmanın, cari hesaplarını karşılıklı olarak mahsup yoluyla kapatması durumunda nakit bir hareketi olmadığından, mahsup yoluyla kapatılan tutarların banka veya özel finans kurumları ile posta idaresince düzenlenen belgelerle tevsik edilmesi de zaten mümkün değildir.

12. Noterler Kanalıyla Yapılan İkinci El Araç Satışlarının Tevsik Zorunluluğu Var mı?

Tevsik uygulamasına yön veren VUK’ nu Genel Tebliğlerinde yer alan açıklamalara göre, Noter aracılığıyla yapılan ikinci el araç satış sözleşmelerine istinaden yapılan tahsilât ve ödemelerin tevsik

zorunluluğu bulunmamaktadır.

13. Şirket ortakları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle olan ve herhangi bir ticari niteliği olmayan tahsilât ve ödemelerin tevsik edilmesi zorunlu mu?

Her hangi bir ticari nitelik taşımaya bile, şirket ile kendi ortakları veya diğer gerçek ve tüzel kişiler arasında gerçekleşen, tevsik edilmesi zorunlu olan 8.000,00 TL'lik tutarı aşan, tahsilât ve ödemelerin banka, özel finans kurumları veya PTT aracılığıyla yapılması zorunludur.

14. Vadeli mal ve hizmet satış bedellerinin tevsik zorunluluğu var mı?

Mal ve hizmet satışları için düzenlenen fatura tutarı, tevsik edilmesi zorunlu olan tutarı aşmıyor ise mal ve hizmet bedelleri taksitler halinde ödense bile, taksit tutarlarının banka özel finans kurumları ve PTT aracılığıyla yapılması zorunludur. Önemli olan fatura tutarının 8.000,00 TL limitin aşp aşılmadığıdır. Örneğin, fatura tutarı 15.000.00 TL olan bir malın satmış bedeli 5 taksit halinde ödenmiş olsa bile, ödemelerin ilgili kurumlar aracılığıyla yapılarak tevsik edilmesi zorunludur. Mal ve hizmet satış, alımlarında aynı günde olmayan KDV dahil 8.000,00 TL aşmayan bedellerin tahsil ve tediyesinde tevsik zorunluluğu bulunmaktadır.

15. Serbest meslek faaliyetlerine ilişkin tahsilât ve ödemelerin tevsik zorunluluğu var mı?

Serbest meslek hizmet bedelinin tahsili için düzenlenen serbest meslek makbuzu tutarı, tevsik limiti olan 8.000,00 TL aşması halinde, serbest meslek makbuzuna ilişkin tahsilâtların banka, özel finans kurumu veya PTT aracılığıyla yapılarak tevsik edilmesi zorunludur.

16. Aynı gün içinde, aynı firma adına düzenlen birden çok satış faturasının toplamı, tevsik edilmesi gereken tutarı aşarsa, tevsik zorunluluğu doğar mı?

Tevsik edilmesi zorunlu olan işlemlerin tespiti yapılırken, aynı gün içinde bir firma adına düzenlenen birden çok satış faturası varsa, bu faturaların her biri tevsik edilmesi zorunlu olan tutarın altında olsa da faturaların toplamı dikkate alınarak, tevsik edilmesi gereken limitin aşıp aşılmadığına bakılır. Aynı gün içinde aynı firma adına düzenlenen birden çok faturanın toplamı KDV dâhil 8.000,00 TL'yi geçiyor ise tahsilât ve ödemelerin banka, özel finans kurumları veya PTT aracılığıyla yapılması zorunludur.

17. Tevsik Zorunluluğu kapsamında olan Tahsilât ve ödemelerin ciro ve beyaz cirolu çekler kullanılarak yapılması mümkün mü?

Tahsilât ve ödemelerin tevsikine ilişkin açıklamaların yer aldığı, 2003/1 sayılı VUK sirkülerinde "Banka sistemi içinde kaldığı müddetçe bir mal veya hizmet bedelinin müşterinin kendi çeki ya da ciro ettiği bir çek ya da beyaz ciro ile teslim ettiği bir çek ile ödenmesi imkân dâhilindedir. Çekin tam ciro ve beyaz ciro ile devri mümkün bulunmaktadır.

Sattıkları mal veya hizmet bedellerini müşterilerinden aldıkları çeklerle tahsil eden ve ödemelerini de yine bu çeklerle yapan mükelleflerin çeklerini ciro etmelerinde uymaları gereken hususlar aşağıda açıklanmıştır.

Mal veya hizmet karşılığı alınan çekin tam ciro yapılması halinde çekin arkasında isim, unvan, vergi kimlik numarası ve adresinin yazılması yeterli olacaktır. Hamiline düzenlenen çekde aynı şekilde ciro edilebilecektir.

Mal veya hizmet bedellerini beyaz ciro ile tahsil edenler, bu çekleri için "çek alım bordrosu" düzenlemelidirler. Bu bordroda çeki düzenleyen ya da çeki devredenin adı, soyadı, vergi kimlik

numarası ile imza ve kaşesinin bulunması gerekmektedir." Şeklinde açıklamalara yer verilmiştir.

18. Tevsik Zorunluluğuna Uyulmamasının Cezai müeyyidesi nedir?

Tevsik zorunluluğuna uyulmaması durumunda, VUK'nun mükerrer 355 inci maddesinde yer alan hükme göre mükerrer 257 inci madde ile getirilen zorunluluklara uymayanlara, her bir işlem için 2011 yılı için birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı için 1.070 Türk Lirası, ikinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler için 530 Türk Lirası, diğerleri için ise 260 TL'den az olmamak üzere işleme konu tutarın % 5'i nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilecektir. Ayrıca, mükellefler arası ticari işlemlerde birinin tahsilâtı diğerinin ödemesi olacağından özel usulsüzlük cezası her iki mükellef için de uygulanacaktır

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Maliye İdaresi, mükelleflerin vergilendirmeyi ilgilendiren işlemlerini belgelendirmek ve kontrol etmek amacıyla, mal ve hizmet teslim bedellerine ilişkin belli tutarın üzerindeki tahsilât ve ödemeleri banka veya benzeri finans kurumları aracılığıyla yapılarak tevsik edilmesi zorunluluğu getirmiştir.

Toplam tutarı 8.000,00 TL'yi aşan, her türlü mal ve hizmet bedeli, avans, depozito, pey akçesi gibi tahsilât ve ödemelerin banka veya özel finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsiki zorunludur. Ayrıca, her bir konut için aylık 500 TL ve üzerinde kira geliri elde edenlerin ve işyerini kiraya verenler ile kiracıların tahsilât ve ödemelerini tevsik etme zorunluluğu bulunmaktadır.

323 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre tevsik zorunluluğu kapsamına giren kişiler ile nihai tüketicilerin genel ve katma bütçeli idareler ile döner sermaye işletmelerine yapacakları ödeme veya tahsilât işlemleri ile sermaye piyasası aracı kurumlarında, yetkili döviz müesseselerinde, noterlerde ve tapu idarelerinde yapılan işlemlere konu ödeme ve tahsilâtların, bu kurumlar aracı kılınarak yapılması halinde tevsik zorunluluğu bulunmamaktadır.

Yetkili döviz müesseseleri aracılığı ile yapılan külçe altın alış bedelleri için yapılan ödemelerin tevsik zorunluluğu kapsamı dışında olmaması gerekirken, bazı gelir idaresi bu işlemlerin tevsik kapsamında olduğunu ileri sürülerek, mükelleflere yüksek tutarda özel usulsüzlük kesilmiş olduğu duyuları almaktayız. Gelir İdaresi'nin "yetkili döviz müesseseleri" aracılığı ile yapılan hangi işlemlerin tevsik kapsamı dışında olup olmadığı hususuna açıklık getirmesi ve tebliğle düzenlemesi gerektiği kanaatindeyiz.

Tevsik zorunluluğuna uyulmaması durumunda, tahsilât ve ödemelere taraf olan her iki tarafa VUK'nun mükerrer 355 inci maddesinde yer alan tutarlardan az olmamak üzere işleme konu olan tutarın % 5'i nispetinde özel usulsüzlük cezası kesildiği unutulmamalıdır.